

Syllabus pro předmět: Imaginace a interpretace

Ukončení: kolokvium

Počet kreditů: 3

Vyučující: Mgr. Jan Krása

E-mail: honoh@email.cz

Základní informace o předmětu: Předmět bude vyučován jako jedna hodina přednášky a jedna hodina cvičení pro studenty bakalářského cyklu oboru psychologie (i pro studenty blízkých oborů).

Cíl a obsah předmětu: Cílem tohoto předmětu je seznámit studenta s interpretativními postupy některých psychologických škol a autorů. Student uvidí, že je to většinou specificky pojatá oblast nereflektovaného (nevědomého), jež těmto školám umožňuje s konceptem psychologické interpretace zacházet. Student bude veden k samostatné aplikaci interpretačních technik v: literární tvorbě (tam v mýtech, pohádkách i moderní literatuře), ve filmu, u obrazů a v hudbě.

Podmínky pro absolvování předmětu: Podmínkou absolvování kurzu bude:

- Účast na seminářích (v běžně uznávaném rozsahu)
- Odevzdání písemné práce (v dohodnutém rozsahu) nebo krátký referát na semináři na téma ohraničené zaměřením tohoto předmětu – více na první hodině.

Rozpis přednášených okruhů:

1. Zahájení přednášek, vymezení záležitostí týkajících se absolvování předmětu a krátké a předběžné seznámení s tématem: tj. psychologickou interpretací.
2. Hermeneutická filosofie. Její poměr k „vysvětlujícím“ směrům filosofie a humanitních věd. Významové pole slova *ἑρμηνευτικὴ*. Krátká historie hermeneutické filosofie. Hlubinná hermeneutika (J. Hroch).
3. Jednotlivá pojetí imaginace: S. Freud: jeho pojetí *nevědomí* (jako odpadiště), výklad snu pomocí volných asociací, objektová úroveň výkladu snu. *Vzpomínka na dětství Leonarda da Vinci*. Výklad mýtu o Oidipovi. Otázka funkce mýtu v kultuře – obecné poznámky.
4. Jednotlivá pojetí imaginace: C. G. Jung: jeho diferenciaci nevědomí na *kolektivní* a *osobní nevědomí*, výklad snu pomocí volné tvorby (kresba), subjektivní úroveň výkladu snu. Jungovo pojetí archetypů, *das Selbst (ipse)*. Výklad alchymistické literatury jako popisu procesu individuace.
5. Kritika S. Freuda a C. G. Junga u E. Fromma a u J. Hillmana. Jednotlivá pojetí imaginace: J. Hillman: archetypal psychology (archetypální psy.), jeho pojetí *duše*, výklad osobního života snem, archetypová úroveň výkladu snu. Pojetí *obrazu*, patologizace, *anima mundi* a krásy.
6. Jednotlivá pojetí imaginace: G. Bachelard a výklad imaginativních „intelektuálních komplexů“ – tzv. epistemologických překážek. Rozděluje symbolickou oblast do tří sektorů: oblast objektivních věd, subjektivní oblast snů a duševních nemocí, „existuje však ještě třetí oblast, oblast lidské promluvy, rodícího se jazyka, který je zároveň řečí i myšlenkou. V této oblasti nachází Bachelard lidskou křížovátku mezi objektivním odhalováním a zakořeněním v tom nejtemnějším z biologického individua.“ Jeho odlišení *smu* a *snění*. Snění kvadrupolarity animy a anima v chimerické psychologii: „Jsem sám, tedy jsme čtyři.“

7. Mýtický symbolismus v Dielově psychologii motivace. „Diel... dospívá k interpretaci mýtů jako obrazů vnitřních konfliktů a plasticky spojuje individuální oneirickou oblast s kolektivní sakrální oblastí imaginace.“ „Vedle vrstvy vědomí rozlišuje Dielova topologie tři mimovědomé instance psychiky: nevědomí, které odpovídá pudové animální úrovni, podvědomí vztahující se k exaltované touze a konečně nadvědomí, s nímž je spjata schopnost sublimace a spiritualizace.“ Pojmy „neurotizace“ a „banalizace“.
8. Protovědomí v Mucchielliho fenomeno-strukturální psychologii.
9. Obecná archetypologie a figurální strukturalismus Gilberta Duranda. Jeho systematika symbolů.
10. Některá ne-psychologická pojetí imaginace: H. Corbin a jeho *mundus imaginabilis* a jeho geneze, G. Bateson (jeho epistemologie založená na informačním paradigmatu) a Z. Neubauer a *eidetickou* biologii založená imaginace.
11. Zamyšlení nad imaginací, nad obrazem, jazykem a hudbou. Hudba a rytmus jako protovědomí jazyka? Hudba a báseň a mýtický rituál.
12. Škola C. G. Junga: M. L. von Franz a její *Psychologický výklad pohádek* a výklad stvořitelských mýtů.
13. Škola C. G. Junga: R. Starý a jeho *Filmová hermeneutika*.
14. Zakončení kurzu, krátká bilance.

Doporučuji server: www.vhled.cz a časopis *Psyche et Natura*

Doporučená literatura:

- Alleau, R.: *Hermés a dějiny věd*. Trigon, Praha 1995.
- Anzenbacher, A. (1991). *Úvod do filosofie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
- Assmann, J. (2001). *Kultura a paměť*. Praha: Prostor.
- Bateson, G. (2000). Mysl a příroda – nezbytná jednota. On-line: www.vhled.cz.
- Bateson, G. (1979). *Mind and Nature: A Necessary Unity*. New York: Dutton
- Bor, D. Ž. (1993). *Abeceda stvoření*. Praha: Trigon.
- Borecký, V. (1998). *K otázkám symbolické imaginace*. Praha: Karolinum.
- Borecký, V. (2003). *Porozumění symbolu*. Praha: Triton.
- Brunner, A. (1996). *Řeč jako počáteční východisko teorie poznání*. Olomouc: Votobia.
- Campbell, J. (2004). *Mýty Západu: Představy o bozích v dějinách civilizace*. Praha: Pragma.
- Campbell, J. (2000). *Tisíc tváří hrdiny*. Praha: Portál.
- Campbell, J. (2000). *Proměny mýtu v čase*. Praha: Portál.
- Campbell, J. (1998). *Mýty*. Praha: Pragma.
- Cassirer, E. (1996a). *Filosofie symbolických forem I*. Praha: OIKOYMENH.
- Cassirer, E. (1996b). *Filosofie symbolických forem II*. Praha: OIKOYMENH.
- Cassirer, E. (1956). *An Essay on Man*. New York: Doubleday and Company.
- Castaneda, C. (1998). *Umění snít*. Praha: Volvox Globator.
- Corbin, H. (1964). *Mundus Imaginabilis*.
- van Dülmen, R. (2002). *Historická antropologie*. Praha: Dokořán.
- Eco, U. (2001). *Hledání dokonalého jazyka*. Praha: Lidové noviny.
- Eco, U. (2002). *O zrcadlech a jiné eseje*. Praha: Mladá fronta.
- Eliade, M. (1997). *Mefisto a androgyn*. Praha: OIKOYMENH.
- Eliade, M. (1995). *Dějiny náboženského myšlení I*. Praha: OIKOYMENH.

- Eliade, M. (1994). *Posvátné a profánní*. Praha: Česká křesťanská akademie.
- Eliade, M. (2000). *Kováři a alchymisté*. Praha: Argo.
- Eliade, M. (2004). *Obrazy a symboly*. Praha: Computer Press.
- Eliade, M. (2004). *Iniciace, rituály, tajné společnosti*. Praha: .
- Fiala, J.: *Biologické základy poznání (H. Maturana)*. Scientia & Philosophia 1: 35-55, 1991.
- Frank, M. (2000). *Co je neostrukturalismus*. Praha: Pastelka.
- von Franz, M. L. (1999). *Mýtus a psychologie*. Praha: Portál.
- von Franz, M. L. (1998). *Psychologický výklad pohádek*. Praha: Portál.
- von Franz, M. L. (2001). *Věštění a synchronicita*. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka.
- Fromm, E. (1999). *Mýtus, sen a rituál*. Praha: Aurora.
- Gadamer, H. G. (1999). *Člověk a řeč*. Praha: OIKOYMENH.
- Gibson, J. J. (1968). *Senses Considered as Perceptual Systems*. London: George Allen&Unwin Ltd.
- Grygar, M. (1969). *Pařížské rozhovory o strukturalismu*. Praha: Svoboda.
- Hawkes, T. (1999). *Strukturalismus a sémiotika*. Brno: Host.
- Heidegger, M. (1993). *Básnický bydlí člověk*. Praha: OIKOYMENH.
- Hejdánek, L. (1994). *Mythos jako aktuální filosofický problém*. in: *Reflexe* 11/1994.
- Hill, P. (1997). *Lacan for Beginners*. New York: Writers and Readers.
- Hillman, J. (1999). *Sny a podsvětí*. Praha: Portál.
- Hillman, J. (1997). *Duše a sebevražda*. Praha: Sagittarius.
- Hillman, J. (1992): *Re-Visioning Psychology*. New York: HarperCollins Publishers.
- Hillman, J. (1992): *We've Had A Hundred Years of Psychotherapy And The World's Getting Worse*. San Francisco: HarperCollins Publishers.
- Hillman, J. (1992): *Blue Fire*. New York: HarperCollins Publishers.
- Hofstetter, R.: *Ludwig Wittgenstein poutník na hranicích jazyka*. in: *Scientia & Philosophia* 2/ 1991.
- Hroch, J. (2000). *Ke vztahu hlubinné hermeneutiky a metodologie humanitních věd*. in: *Sborník prací FF brněnské univerzity*, 2000.
- Hubík, S. (1994). *K postmodernismu obratem k jazyku*. Boskovice: Albert.
- Janák, J. (2003). *Staroegyptská Kniha mrtvých: kapitola 105*. Brno: L. Marek.
- Jung, C. G. (2003). *Sebrané spisy 9/II: AION*. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka.
- Jung, C. G. (1996). *Výbor z díla I.: Základní otázky analytické psychologie a psychoterapie v praxi*. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka.
- Jung, C. G. (1997). *Výbor z díla II.: Archetypy a nevědomí*. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka.
- Jung, C. G. (1999). *Výbor z díla III.: Osobnost a přenos*. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka.
- Jung, C. G. (2001). *Výbor z díla IV.: Obraz člověka a obraz Boha*. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka.
- Jung, C. G. (1999). *Výbor z díla V.: Snové symboly individuálního procesu*. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka.
- Jung, C. G. (2000). *Výbor z díla VI.: Představy spásy v alchymii*. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka.
- Jung, C. G. (2002). *Paracelsica*. Praha: Vyšehrad.
- Kant, I.: *Prolegomena*. J. Pelcl, Praha 1916.
- Kerényi, K., Jung, C. G. (1993). *Věda o mytologii*. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka.
- Kerényi, K. (1996). *Mytologie Řeků I*. Praha: OIKOYMENH.
- Kyloušek, P.: *Znak, struktura, vyprávění – výbor z prací francouzského strukturalismu*. Host, Brno 2002.

- Komárek, S. (2001). *Jazyk vědy a polární myšlení*. in: *Vhled*, 2, 2001, www.vhled.cz.
- Kozák, J.: *Kořeny indoevropské duchovní tradice*. Bibliotheca gnostica, Praha 2001.
- Kratochvíl, Z. (1994). *Filosofie živé přírody*. Praha: Herrmann a synové.
- Kratochvíl, Z. (1995). *Výchova, zřejmost, vědomí*. Praha: Herrmann a synové.
- Lacan, J. (1977). *Écrits: A Selection*. New York: W.W. Norton.
- Lakoff, G., Johnson, M. (2002). *Metafory, kterými žijeme*. Brno: Host.
- Lasenic de, P.: *Tarot klíč k iniciaci*. Trigon, Praha 1996.
- Lévi-Strauss, C. (1993). *Mýtus a význam*. Bratislava: Archa.
- Lévi-Strauss, C. (1996). *Myšlení přírodních národů*. Liberec: Dauphin.
- Lorenz, K., Popper, K. R. (1997). *Budoucnost je otevřená*. Praha: Vyšehrad.
- Luria, A. R. (1976). *O historickém vývoji poznávacích procesů*. Praha: Academia.
- Liotard, J. F. (1995). *Fenomenologie*. Praha: Victoria Publishing.
- Liotard, J. F. (1993). *O postmodernismu*. Praha: Filosofický ústav AV ČR.
- Merleau-Ponty, M., Lévi-Strauss, C., Barthes, R. (1994). *Chvála moudrosti*. Bratislava: Archa.
- Mindell, A. (1993). *Snové tělo*. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka.
- Neubauer, Z.: *O přírodě a přirozenosti věcí*. Malvern & B. Just, Praha .
- Neubauer, Z. (1997). *Esse obiectivum – esse intentionale*. In: *Scientia & Philosophia* 8: 114 – 160, 1997.
- Neubauer, Z. (2000). Doslov – Smysl a duch. In: Štampach, I. O.: *A nahoře nic...* . Praha: Portál.
- Neubauer, Z. (1992). *Nový Areopág*. Praha: Křesťanská akademie.
- Neubauer, Z. (1994). *Přímlovce postmoderny*. Praha: Hrnčířství a nakladatelství.
- Neubauer, Z. (2001). *Smysl a svět*. Praha: Knihovna ceny nadace Dagmar a Václava Havlových VIZE 97.
- Neubauer, Z. (2002). *Golem a další příběhy o kabale, symbolech a podivuhodných setkáních*. Praha: Malvern.
- Neubauer, Z. (2004). *O Sněhurce aneb cesta za smyslem bytí a poznání*. Praha: Malvern.
- Otto, R. (1998). *Posvátno*. Praha: Vyšehrad.
- Potter, J. (1996): *Representing Reality: Discourse, Rhetoric and Social Construction*. London: Sage publications.
- Ricoeur, P. (1993). *Život, pravda, symbol*. Praha: OIKOYMENH.
- Ricoeur, P. (2002). *Struktura a hermeneutika*. In: Kyloušek, P. (Ed.): *Znak, struktura, vyprávění – výběr z prací francouzského strukturalismu*. Brno: Host.
- Starý, R. (2000). *Cheirón, asklépiovská medicína a jungovská psychologie*. Praha: Sagittarius.
- Starý, R. (1994). *Medúsa v novější době kamenné*. Praha: Prostor.
- Starý, R. (1999). *Filmová hermeneutika*. Sagittarius: Praha.
- Stavěl, J. (1972). *Antická psychologie*. Praha: SPN.
- Vernant, J.-P. (1995). *Počátky řeckého myšlení*. Praha: OIKOYMENH.
- Vernant, J.-P. (2004). *Hestia a Hermés*. Praha: OIKOYMENH.
- Vernant, J.-P. (2001). *Vesmír, bohové, lidé*. Praha: Paseka.
- Vondráček, V., Holub, F.: *Fantastické a magické z hlediska psychiatrie*. Columbus, Praha 1993.
- Vygotskij, L. S. (1976). *Myšlení a řeč*. Praha: SPN.
- Vygotskij, L. S. (1976). *Vývoj vyšších psychických funkcí*. Praha: SPN.